

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาสังคมมีรากฐานทางแนวคิดและทฤษฎีมายาวนานและเป็นสากล เป็นการพัฒนาที่มีความหมายครอบคลุมกว้าง และเกี่ยวข้องกับศักยภาพของมนุษย์ในการสร้างสรรค์สังคม^๑ เป็นเรื่องของความใฝ่ฝัน ความคิดและการตื่นตัวของมนุษย์ในการตระหนักถึงสภาพปัญหาของสังคม และต้องการแก้ปัญหาที่มนุษย์ประสบอย่างสร้างสรรค์ โดยนัยนี้ การพัฒนาสังคมจึงเกี่ยวพันกับมิติต่างๆ ของความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ทั้งความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม อุดมการณ์ จารีต ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม กฎระเบียบ บรรทัดฐานทางวัฒนธรรม ความรู้การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคน สถาบัน เศรษฐกิจการเมือง ตลอดจนไปจนถึงศาสนาและจิตวิญญาณ^๒

ปัจจุบันนี้ โลกได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้โลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้ทั้งโลกเกิดความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่างๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัยมากขึ้น แต่ว่า ใน การพัฒนาสังคมโลกไปสู่ความเจริญนั้น ทำให้โลกเกิดปัญหาต่างๆตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้าน เศรษฐกิจ การเมือง รวมไปถึงปัญหาทางสังคม อาทิ ความยากจน พลังงาน การศึกษา เสี่ยงอาหาร และสาธารณสุข ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วก็ประสบปัญหาที่ต่างออกไป เช่น อัตราการเกิดลดลง ประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้น ปัญหาสิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐานที่ล้าสมัย และปัญหาอื่นๆอีกมากมาย

สำหรับประเทศไทย ได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศที่ชัดเจนไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๕๐๔ ในระยะแรกแผนพัฒนาจะ เน้นเรื่องเศรษฐกิจมากกว่าสังคม ภายหลังจากที่การพัฒนาประเทศตามแนวเศรษฐกิจกระแสหลัก (Main Stream Economy) ซึ่งเป็นระบบทุนนิยม ข้ามชาติอย่างสุดขีดเข้ามาเกือบ ๕๐ ปี และประสบกับ ภาวะเศรษฐกิจ ฟองสบู่แตก อันทำความวิกฤติและหายนะมาสู่ประเทศชาติครั้งสำคัญที่สุดครั้งหนึ่ง^๓ ซึ่งผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่ สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม เผชิญกับสภาพปัญหาทางสังคมที่เกิดค่านิยมที่ได้รับผลกระทบ มาจากการเลือนไหลของวัฒนธรรม ต่างชาติเข้าสู่ประเทศ ทั้งด้านสื่อสารมวลชน และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยขาดการคัดกรองและ

^๑ Harlan Cleveland and Garry Jacobs, *Human Choice: The Genetic Code for Social Development*, World Academy of Art & Science, 1999, p 1.

^๒ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์, *ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๙*, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๔), หน้า ๓.

^๓ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙*, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๔๕), หน้า ๑๔.

เลือกรับ ทำให้คุณธรรม จริยธรรมลดลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเนื่องจากวิถีชีวิตและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

จากปัญหาที่กล่าวมาซึ่งรัฐบาลก็ได้ยอมรับถึงปัญหาการพัฒนา ซึ่งผิดพลาดในหลายประเด็นหลัก และจำเป็นต้องเปลี่ยนทิศทางใหม่ จึงนำไปสู่ยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงขึ้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมากขึ้น โดยมุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา"และใช้เศรษฐกิจเป็นตัวช่วยพัฒนาให้คนในสังคม มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จนมาถึงฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) ก็ใช้แผนพัฒนาเป็นไปในทางเดียวกันกับฉบับที่ ๘ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งสองด้าน ทั้งด้านคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และได้บัญญัติ "หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นำทางในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๑๐ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสังคม ให้อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ซึ่งกลไกการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฉบับนี้ ได้ผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจเพราะทำให้ความยากจนของประเทศลดลง^๔

การดำเนินการพัฒนา ตามรูปแบบและแนวความคิด ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นั้น ถือได้ว่าเป็นการอุดช่องว่างของการพัฒนาที่รัฐยังเข้าไปไม่ถึง และบางส่วนยังมิได้เริ่มดำเนินการ จะด้วยเหตุผลประการใดก็ตามเป็นการเสริม และสนับสนุนการดำเนินการของรัฐโดยหลีกเลี่ยงมิให้เป็นการแข่งขันกัน การดำเนินการทุกโครงการจะมีลักษณะที่สำคัญ คือ รวดเร็ว ประหยัด ถึงมือประชาชนผู้ที่กำลังต้องการความช่วยเหลืออย่างแท้จริง หลักและวิธีคิดต้อง เรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก สลับซับซ้อน มีเทคนิคหรือวิชาการมากเกินไป ดังที่ทรงใช้คำว่า "Simplify" หรือ "Simplicity" เพื่อที่ประชาชนจะนำไปปฏิบัติตามได้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นโครงการขนาดเล็กถึงขนาดกลาง และที่สำคัญที่สุดก็คือ โครงการนั้น ๆ สามารถแก้ไขปัญหาและก่อประโยชน์ได้จริง ตลอดจนต้องมุ่งไปสู่วิถีแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability) อย่างเป็นองค์รวมอีกด้วย^๕

หลักการเศรษฐกิจพอเพียงนั้น โดยแท้จริงแล้วมิใช่มีวงจำกัดอยู่เฉพาะด้านเศรษฐกิจ หากแต่ครอบคลุมทุกส่วนของการดำรงชีวิตของคนในสังคม ดังคำอธิบายลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ที่ว่า "เศรษฐกิจพอเพียงไม่เน้นเอาเงินเป็นตัวตั้ง แต่เน้นที่ ความเป็นผู้เจริญทุกด้าน เช่น การพึ่งตนเอง ความเพียร ความประหยัด ความมีเหตุผล ความพอประมาณ หรือมีขณิมาปฏิบัติ การต้องใช้ความรู้ การมีสติ การมีปัญญา โดยสรุป ต้องมีความถูกต้องในทุก ๆ ด้าน แม้ใช้คำว่าเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่เป็นวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง เป็นเศรษฐกิจจริยธรรม เป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตที่มีศีลธรรม อันนำไปสู่สภาวะ ความสมดุล เป็นธรรม และความร่มเย็น เป็นสุข"^๖

^๔ วิชัย ภูโยธิน และคณะ, *หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๔-ม.๖*, พิมพ์ครั้งที่๑, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๔), หน้า ๓.

^๕ สำนักงาน กปร, *แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ*, หน้า ๑๗.

^๖ สุภาคย์ อินทองคง, *ทำความเข้าใจกับความคิดเศรษฐกิจพอเพียง*, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://tonkarporpeang.wordpress.com/2009/11/10/hello-world/> [๒๕ ต.ค. ๒๕๕๗].

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานมานานกว่า ๓๐ ปี เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความมั่นคงให้เป็นระบบเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยง หรือความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ที่เป็นรูปธรรมเด่นชัดที่สุด คือ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับ “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรินี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่มีกประสบปัญหาทั้งภัยธรรมชาติและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำการเกษตร ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก

“ทฤษฎีใหม่” เป็นแนวทางพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอน เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ซึ่งทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรินี้เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบาก ให้สามารถผ่านช่วงวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบาก ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณ และความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน สติปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งมูลนิธิชัยพัฒนาขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยเฉพาะโครงการทฤษฎีใหม่ และโครงการพัฒนาอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนในด้านเศรษฐกิจ และสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อสนับสนุนการช่วยเหลือประชาชนในรูปของการดำเนินการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในกรณีที่การดำเนินงานนั้น ๆ ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว หรือดำเนินงานในลักษณะอื่นใดที่จะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงรวดเร็วและไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดในเรื่องเงื่อนไขของเวลา ^๗

^๗ มูลนิธิชัยพัฒนา, *ความเป็นมา เกี่ยวกับมูลนิธิ*, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php/th/about-the-chai-pattana-foundation/about-us> [๒๒ ก.ค. ๒๕๕๗]

การดำเนินงานของมูลนิธิชัยพัฒนา จะเน้นกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการของรัฐที่มีอยู่แล้ว แต่จะพยายามสนับสนุน ส่งเสริม และประสานงานให้โครงการต่าง ๆ เกิดความสมบูรณ์ และสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเฉพาะในกรณีที่โครงการของรัฐถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของระเบียบต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ทันที เช่นในกรณีที่อาจต้องจัดซื้อที่ดินจากราษฎรบางส่วน แต่รัฐมีปัญหางบประมาณ หรือถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของระเบียบต่าง ๆ มูลนิธิชัยพัฒนาจะช่วยเหลือตามความเหมาะสม เพื่อให้โครงการนั้นดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด

จากพระราชกระแสขานต้นมูลนิธิชัยพัฒนาจึงได้จัดซื้อพิจารณาจัดซื้อที่ดินที่ติดกับวัดมงคล ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี โดยต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามจากวัดมงคลเป็นวัดมงคลชัยพัฒนา และมีผู้บริจาคที่ดินบริเวณดังกล่าวรวม ๓๒-๐-๔๗ ไร่ เพื่อนำมาพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยให้ใช้สถานที่ดังกล่าวดำเนิน โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้เป็นศูนย์สาธิตการดำเนินเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างเป็นรูปธรรมสามารถให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติในพื้นที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างพออยู่พอกินซึ่งโครงการดังกล่าวนับเป็นจุดกำเนิดของ เกษตรทฤษฎีใหม่ แห่งแรกในประเทศไทย

วิธีการดังตัวอย่างข้างต้นอาจนับได้ว่าเป็นวิวัฒนาการใหม่ ของแนวทางการพัฒนาประเทศที่มีมูลนิธิชัยพัฒนา ในฐานะเป็นนิติบุคคลสาธารณประโยชน์ที่จะเข้ามาประสานงานร่วมมือสนับสนุนโครงการพัฒนาของรัฐอย่างสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้โครงการที่มีปัญหานั้นๆสามารถดำเนินงานไปได้ โดยก่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และประเทศชาติ อย่างเต็มที่

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริของมูลนิธิชัยพัฒนา” เพื่อเป็นแนวทางให้กับสถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๑.๒.๒ เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริของมูลนิธิชัยพัฒนา

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ กระบวนการพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริของมูลนิธิชัยพัฒนาเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วย หนังสือ สิ่งพิมพ์ วารสาร ตำราทางวิชาการ บทสัมภาษณ์ บันทึกพระราชดำริ พระราชดำรัสและหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ วิทยากร และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาสังคมของมูลนิธิชัยพัฒนา โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน ๑๗ รูป/คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเวลา คือ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การพัฒนาสังคม หมายถึง การกระทำเพื่อมุ่งปรับปรุงส่งเสริมให้คนที่อยู่ร่วมกัน มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านวัตถุและจิตใจอันจะทำให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองและสงบสุข

๑.๕.๒ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางของการดำเนินชีวิต และวิถีปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ตลอดจนถึงระดับประเทศ โดยรวมถึงการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะเป็นแนวทางแก่ประชาชนชาวไทย และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาให้ตั้งอยู่บนฐานของความไม่ประมาท

๑.๕.๓ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น ดำเนินการผลิตและพัฒนาอย่างสมดุล ไม่เร่งรีบ ไม่ลงทุนจนเกินตัว ไม่ก่อหนี้สิน และไม่ทำตามกระแสของการเปลี่ยนแปลง

๑.๕.๔ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจของระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานศักยภาพที่มีอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

๑.๕.๕ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ไม่ประมาท การออมทรัพย์ และมีทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีทางเลือกพร้อมรับการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

๑.๕.๖ เจือปนไขความรู้ หมายถึง การที่บุคคลประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาใช้ให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

๑.๕.๗ เจือปนไขคุณธรรม หมายถึง การที่บุคคลจะต้องเสริมสร้างคุณธรรมให้เกิดมี ในตนเองประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน พากเพียร สำนักรับผิดชอบ และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

๑.๕.๘ พออยู่-พอกิน หมายถึง เป้าหมายของการพัฒนาและแก้ปัญหาความยากไร้และ ความยากจนในชนบท เป็นขั้นตอนที่จำเป็นต้องผลักดันให้เกษตรกร ยืนอยู่บนขาตนเองได้ เพื่อพัฒนา ให้เข้มแข็งในระดับต่อไป เป็นหลักการเบื้องต้นในบริบทของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ (Sufficiency Economy)

๑.๕.๙ พระราชดำริ หมายถึง พระราชดำริของในหลวงเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง หลักทฤษฎีใหม่ และ พระราชดำริเกี่ยวกับโครงการต่างๆ

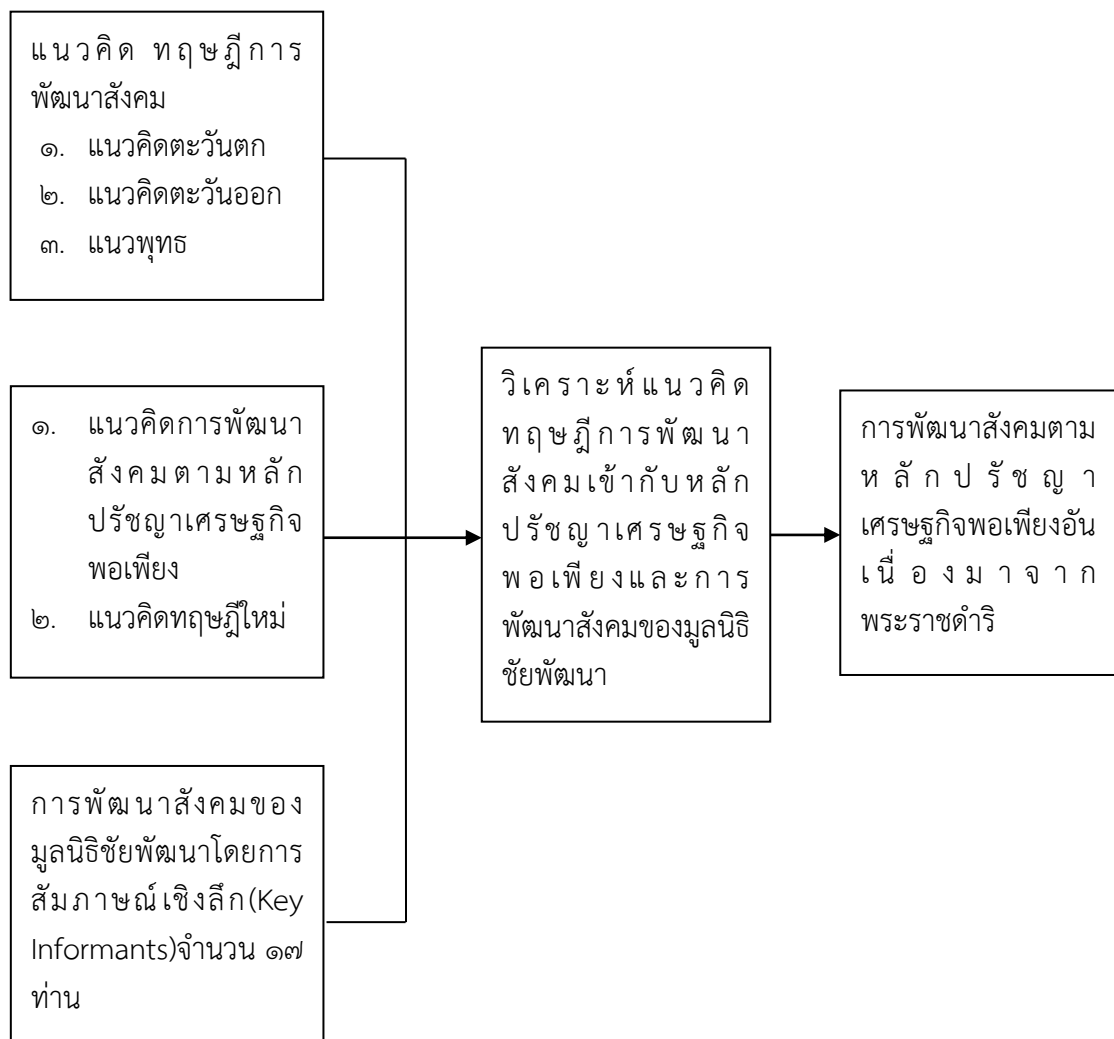
๑.๕.๑๐ ทฤษฎีใหม่ หมายถึง แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิ พลอดุลยเดช เกี่ยวกับการจัดพื้นที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและมีชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมีแบ่งพื้นที่เป็น ส่วน ๆ ได้แก่ พื้นที่น้ำ พื้นที่ดินเพื่อเป็นที่นาปลูกข้าว พื้นที่ดินสำหรับปลูกพืชไร่สวนพันธุ์ และที่ สำหรับอยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ ในอัตราส่วน ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ เป็นหลักการในการบริหารจัดการ ที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด คือ ๑) มีการบริหาร และจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็ก ออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร ซึ่งไม่เคยมี ใครคิดมาก่อน ๒) มีการคำนวณโดยหลักวิชาการ เกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้พอเพียง ต่อ การเพาะปลูกได้ตลอดปี และ ๓) มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบ สำหรับเกษตรกรรายย่อย ๓ ขั้นตอน เพื่อให้พอ เพียงสำหรับเลี้ยงตนเองและเพื่อเป็นรายได้

๑.๕.๑๑ มูลนิธิชัยพัฒนา หมายถึง มูลนิธิซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มี พระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ โครงการพัฒนาอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนในด้านเศรษฐกิจ และสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและ สามารถพึ่งพาตนเองได้

๑.๕.๑๒ โครงการ หมายถึง โครงการต่างๆ เพื่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๑.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริของมูลนิธิชัยพัฒนา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ได้ทราบ หลักการ ปรัชญา และแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๑.๗.๒ ทำให้ได้ทราบถึงกระบวนการพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริของมูลนิธิชัยพัฒนา

๑.๗.๓ ปัญหาอุปสรรค และ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสังคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ